

Hablicsekné
dr. Richter Mária PhD
biztosításmatematikus

Nők demográfiai jellemzői a XXI. században (létszám, iskolázottság, életkilátások)

Kapcsolattartó szerző

Hablicsekné Richter Mária

Email: maria.richter@hu.inter.net

Telefon: +36-20/545-3509

Demographic characteristics of women in the XXI. century (population, education, life prospects)

Másodközlés, eredeti megjelenése:

AranyPajzs folyóirat 2022/1. szám

kiadó: Magyar Védőnők Szakmai Szövetsége

Absztrakt

A nők demográfiai jellemzőit vizsgáltuk röviden, az iskolai végzettségre fókuszálva. Ez a munka bevezető, gondolatébresztő, csak átlagos értékeket közöl, részletesebb elemzés későbbre halasztódik. Ismerteti a cikk a népesedésszám csökkenését és azt enyhíteni akaró, termékenység emelését célzó családpolitikai intézkedéseket. A szülőképes korú nők létszáma 2001-től 2021-re csökkent, ebből a 20-29 éves korosztály létszáma jelentősen, 30%-kal lett kevesebb. Az iskolai végzettségre vonatkozó értékek 2011. és 2016. évre adtuk meg. Csökkent az alapiskolázottak részaránya, emelkedett a legalább középfokú végzettségűek száma és aránya. 2016-ban a 15 éves és idősebb nők 4,2%-a nem végezte el az általános iskola 8 osztályát. Felsőfokú tanulmányokat befejezte több mint egyötödük. Az iskolázottság emelkedett. Magyarországon 2020. évben a született gyermekek 69,5%-a házasságban jött világra, a szülő nők közül legtöbb (30 636) felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezett, ez 33,2%. A középfokú végzettségű nők 30 281 gyermeket szültek. A házasságban született gyermekek 42,6%-a felsőfokú végzettségű. A halálozási adatok vizsgálatára iskolai végzettség szerinti a standardizált halálozási arányszámokat számoltam ki. Demográfiában használatos mutató, megbízható, kisebb érték jelezi a jobb életkilátásokat. 2016. évben a 15 éves és idősebb nőkre kiszámolt standardizált halálozási arányszámok értéke 11,4 lett, a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezőkére 7,5 adódott, középfok esetében 8,3 az eredmény. A legalacsonyabb iskolai végzettségűekre 13,7-et kaptam. A magasabb iskolai végzettségűek halálása alacsonyabb, vagyis felsőfokú tanulmányokkal rendelkezők életkilátásai jobbak, mint a középfokúaké vagy az alacsonyabb végzettségűeké. Megállapítható tehát, hogy az iskolázottság kedvezően hat az életkilátásokra.

Kulcsszavak: *Népeség, családpolitika, iskolázottság, termékenység, halálozás*

Abstract

We examined the demographic characteristics of women, focusing on educational attainment. This work is introductory, thought-provoking, and a more detailed analysis is postponed for a later study. The article describes the decrease in population and family policy measures to increase fertility. The number of women of childbearing age decreased between the years 2001 and 2021, of which the number of women aged 20-29 decreased significantly by 30%. The values for educational attainment are given between the years 2011 and 2016. The

share of women with only primary school education has decreased, and the number and proportion of people with at least secondary education have increased. In 2016, 4.2% of women aged 15 and over did not complete 8 grades of primary school. More than one-fifth of them have completed higher education. Education has risen. In Hungary, in 2020, 69.5% of children were born in married families, and most of the parent women (30,636) had a tertiary education, which is 33.2%. Women with a secondary education gave birth to 30,281 children. Furthermore, 42.6% of married women have tertiary education.

To examine the mortality data, I calculated the standardized mortality rates according to education. This reliable indicator is used in demography, lower values indicate better life prospects. In 2016, the value of the standardized mortality rates calculated for women aged 15 and older became 11.4, for those with tertiary education it was 7.5, and for those with only secondary school education the result was 8.3. I got 13.7 for those with the lowest education. Those with higher education have a lower mortality rate, meaning that those with tertiary education have a better life expectancy than those with secondary or tertiary education. Thus, it can be stated that education has a positive effect on life expectancy.

Keywords: *Population, family policy, education, fertility, mortality*

Betekintő

Jelen tanulmányban a nők demográfiai jellemzőit tekintem át röviden, az iskolai végzettségre fókuszálva. A szerző ezt a munkát bevezető, gondolatébresztő szándékkal írja, részletesebb elemzés későbbre halasztódik. Ezen cikk Dr. Hugonnai Vilma tiszteletére is készült, aki a nők egyenjogúságáért, a tanuláshoz való jogáért harcolt. Bemutatom a demográfia nyelvén az azóta elért eredményeket. Ismerteti a cikk a népesedési helyzet alakulását, a népességszám csökkenését enyhíteni akaró, termékenység emelését célzó családpolitikai intézkedéseket. Bemutatom a nők korösszetételének változását 2001-től 2021-re. Az iskolai végzettségre

vonatkozó értékeket 2011. és 2016. évre adom meg. A termékenység és az élveszületések népszerűségét az iskolai végzettsége szerint végzem elemzésemet. Kiszámoltam a standardizált halálozási arányszámok értékét a 15 éves és idősebb nők esetében befejezett legmagasabb iskolai végzettség szerint, melyből megbízható következtetést lehet levonni a halálozás különbségekre. Arra a kérdésre is keresem a választ, hogy a nők életkilátásában milyen különbség van iskolai végzettség szerint, valamint a felsőfokú tanulmányokkal rendelkezők jobb életkilátásokkal rendelkeznek-e?

A népesedési helyzet alakulása

A népesség létszámadatait a 10 évente megtartott népszámlálásokból tudjuk meg pontosan. A közbülső évekre továbbvezetett létszámokat tesznek közzé. Két népszámlálás között nem teljeskörű, de nagy mintás adatfelvétel (mikrocenzus) készül. A KSH statisztikai adatai szerint a magyarországi népesség száma 1981-ben 10 millió 713 ezer fő volt, azóta folyamatosan csökken. A 2001. évi népszámlálás során 10 millió 197 ezer főt írtak össze. Ez azt jelenti, hogy két évtized alatt a népességszám 516 ezerrel lett kevesebb, ami mintegy 5%-os fogyásnak felel meg. A 2021. évi népszámlálás

a Covid 19 következtében elhalasztódott. A legutolsó adatfelvétel 2016-ban volt, amikor a lakónépesség 9 millió 804 ezer lett, 47,7% férfi (4 millió 678 ezer fő) 52,3% nő (5 millió 126 ezer fő). A továbbvezetett népességszám 2021-ben 9 millió 731 ezer lett, a nők létszáma 5 millió 67 ezerre csökkent, a férfiaké pedig 4 millió 644 ezer főre változott. 2022. január 1-re az előzetes szám 9 millió 689 ezer (KSH, Statdat-táblák 2022. február). A létszámcsökkenés 1981-től 2021-re már közel egymillió fő (982 ezer). Magyarországon a népességcsökkenés önmagában is indokolja azt, hogy

népesedéspolitika egyik legfontosabb intézkedési területe legyen a népességszám változásának lassítása. A népességváltozás kérdéskörének fontosságát növeli az, hogy ezzel egyidőben a demográfiai öregedés folya-

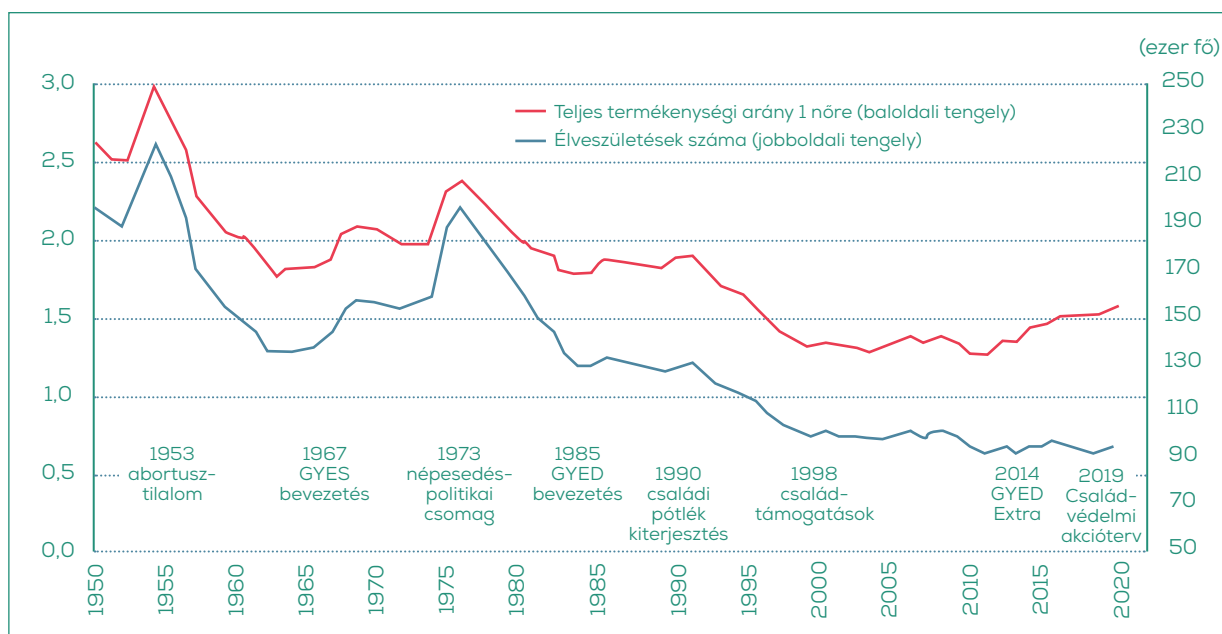
mata is zajlik. Növekszik Magyarországon az idősek létszáma és aránya, ugyanakkor a fiatalok súlyának csökkenése figyelhető meg.

A népesedéspolitikai (családpolitikai) intézkedések

A népességszám változását a születésszám, halálozás és a vándorlás határozza meg. Családpolitika intézkedései a termékenység emelkedését célozzák, illetve ebben az irányban hatnak. Az egészségpolitika a halandóság csökkenését célzó intézkedések. A megfelelő bevándorlási többlet eléréséhez a vándorláspolitikai járulhat hozzá. A fenntartható népességfejlődéshez minden ország számára erőfeszítések szükségesek. Magyarország a világ azon kevés országa közé tartozik, amely az elmúlt évtizedekben többször megfogalmazott és deklarált a népesedéssel kapcsolatos célkitűzéseket és ezek megvalósítása érdekében főleg a gyermekvállalási kedvet kívánták/kívánják ösztönözni (Habicsek 2001). A legjelentősebb ilyen időpontok és események a következők: 1953: a művi abortusz tilalma, 1967: a gyermekgondozási segély bevezetése, 1973: a népe-

sedéspolitikai intézkedéscsomag, 1985: a GYED bevezetése, 1990: a családi pótlék kiterjesztése és összegének emelése, 1999: a GYED újra bevezetése, 2014: GYED-extra, 2019-től a jelentős cselekvés együttes a családvédelmi intézkedések sorozata (Családvédelmi Akcióterv). Magyarország a demográfiai problémák megoldására „a népesedési helyzet javításának családpolitikai ösztönzőkkel támogatott módját, a családbarát Magyarország építését” választja. (Fűrész - Molnár 2020. 4. o.). Az 1. ábrán szemléltetem a főbb népesedéspolitikai, családpolitikai intézkedések hatását az élveszületések számára (jobb oldali tengelyen olvasható le), továbbá a teljes termékenységi arányszámra (baloldali tengelyen látható). Az intézkedések következtében mindkét érték megnövekedett, több gyermek született, magasabb lett a teljes termékenységi arányszám értéke is.

1. ábra: A teljes termékenységi arány, az élveszületések száma és a főbb népesedéspolitikai/ családpolitikai intézkedések, 1949–2020 (Forrás: saját szerkesztés)

NŐK ADATAI

Létszámok

Elemzésünk első lépése a szülőképes korú nők létszámának és arányának változásának vizsgálata a 2001-2021 években. Az ország demográfiai változását alapvetően a gyermekvállalási korban lévő nők száma és összetétele határozza meg. Magyarország lakosságának nagyobbik része nő, ennek fele a gyermekvállalási korúak száma. A népesség egynegyedét teszik ki a szülőképes korú nők. Jelentős részük Édesanya.

A gyermekvállalási korban lévő népesség elmúlt 20 évben bekövetkezett létszámának változását a korfán is jól nyomon követhetjük, ezt mutatja az 2. ábra.

A baloldalon a női népesség 2001-es és a jobboldalon a 2021-es női népesség korösszetétele látható. A korfa két oldala közötti különbség jól érzékelteti az évtized során lezajlott változásokat, a női népesség létszám adatai 5 éves korcsoportok szerint megmutatják az egyes korcsoportok közötti eltolódását. Megfigyelhetjük, hogy a 20-29 éves korosztály létszáma jelentősen (30%-kal) csökkent. Meg lehet állapítani, hogy ez a szembetűnő változás még további években, sőt évtizedekben is kihat a születendő gyermekek számára!

2. ábra: A női népesség korösszetétele, 2001, 2021 (forrás: KSH adat, saját szerkesztés)

Iskolai végzettség

Munkámban az iskolai végzettség szerinti vizsgálatra fókuszálunk. Az I. táblázat adja meg a 15 éves és idősebb nők létszámadatait a legmagasabb iskolai végzettség szerint a legutolsó népszámlálás és mikrocenzus alkalmával. Mindkét adatfelvétel adataiból azt

látjuk, hogy a nők közül legnagyobb arányban (közel egyharmad) a középiskolát végzetek vannak. Ebből a két adatsorból is megállapíthatjuk, hogy idővel csökkent az alacsonyabb végzettségűek, növekszik a magasabb iskolázottságúak létszáma és aránya.

2016-ban a 15 éves és idősebb nők 4,2%-a nem végezte el az általános iskola 8 osztályát. Felsőfokú tanulmányokat befejezte több mint egy-ötödük. Vagyis minden ötödik nő főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezik.

I. táblázat: A 15 éves és annál idősebb női népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, 2011, 2016 (Forrás: KSH, Népszámlálás 2011, Mikrocenzus 2016.)

Év	Az általános iskola 8 osztály alatt	8. osztály	Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	Középiskola	Felsőfokú iskola	Összesen
létszám						
2011	294 387	1 318 997	639 455	1 450 622	811 274	4 514 735
2016	187 651	1 143 518	617 594	1 519 796	965 859	4 434 418
megoszlás százalékban						
2011	6,5	29,2	14,2	32,1	18,0	100,0
2016	4,2	25,8	13,9	34,3	21,8	100,0

Termékenység és születésszám

A demográfia külön vizsgálja a gyermek oldaláról a születésszámot, az anya oldaláról a termékenységet. Az 1. ábra szemlélteti 1950-től 2020-ig évente a született gyermekek számát és az 1 nőre jutó termékenységi arányt.

Megkülönböztetjük a befejezett termékenységet (nők végső gyermekszáma¹) és az évente közzétett TTA mutatót².

A teljes termékenységi arányszám (TTA) – amely azt fejezi ki, hogy hány gyermeke születne egy nőnek élete folyamán akkor, ha az adott év termékenységi viszonyai nem változnának – a vizsgált időszak esetében 1954-ben érte el a maximumát, 2,86-os értékkel. Csökkenés következett be, majd 1968-ban 2,06-os értékkel lokális maximum lett. Újabb csökkenés,

és emelkedés után 1975-ben 2,35 lett az újabb lokális maximum értéke. Továbbiakban 1980-tól már nem érte el az optimális, 2,1-es értéket, a mutató értéke akkor 1,91 volt, majd fokozatosan romlott, 2010-ben 1,25 volt és 2011-ben érte el a mélypontot jelentő 1,23-os értéket. Az ezt követő emelkedés során 2016-ban és 2017-ben 1,49-os értéket ért el, ami a születésszám-csökkenés ellenére sem változott 2018-ban. 2019-ben is 1,49. Újabb jelentős emelkedés 2020-ban következett be, akkor a mutató értéke 2,56 lett. Ez azt mutatja, hogy a 2010-es évek végén a gyermekvállalási kedv növekedett (Habcicsekné 2001). Felhívom a figyelmet, hogy a 2,1-es teljes termékenységi arányszám az egyszerű reprodukcióhoz (a szülőpárok utánpótlásához) szükséges (Józan 1996).

¹ A termékenységi történetüket befejezett nők gyermekszám-átlaga, amit egy átlagos nő produkál élete során. A végső gyermekszám szintetikus mutatója a termékenységnek, igen jól jellemzi a termékenység intenzitását, viszont csak az idősebb születési kohorszokban mérhető, s az ő gyermekszámuk változó termékenység esetén már nem jól jellemzi az éppen aktuális viszonyokat.

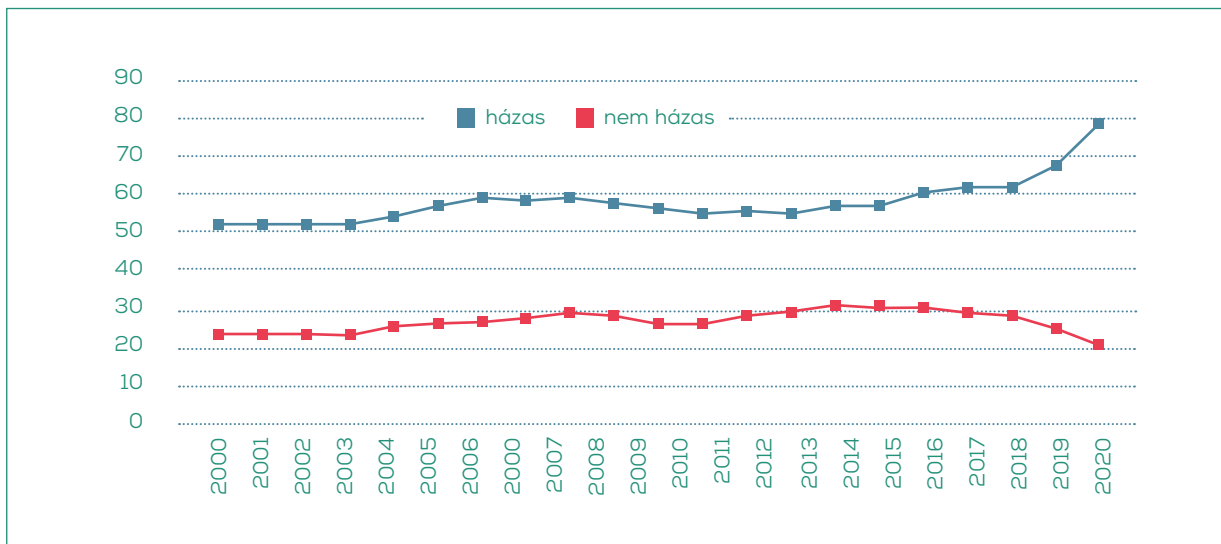
² A demográfia az éves adatok alapján a jelenlévő népesség „átlagos gyermekszámát” (teljes termékenységi arány, TTA) képezi, s ezzel jellemzi az aktuális gyermekvállalási viszonyokat.

Ezer 15–49 éves nőre jutó élveszületés

A szülőképes korú nők gyermekvállalási hajlandóságát külön vizsgálom családi állapot szerint. A 2000-2020-as évekre ezer házas 15-49 éves nőre jutó születésszámot és ezer nem házas 15-49 éves nőre jutó születésszámot mutatja a 3. ábra. A vizsgált időszakban végig a házas nők több gyermeknek adtak

életet, ahogy az elvárható is volt (Habicsekne 2000). 2019-ben és 2020-ban ez a tendencia megerősödött. A házas nők gyermekvállalási hajlandósága megnövekedett. Előzőekben láttuk, hogy a TTA értéke is ezekben az években növekedett. Vagyis ebből a család szerepének erősödésére következtethetünk.

3. ábra: Ezer szülőképes korú nőre jutó élveszületés családi állapot szerint, 2000–2020
(Forrás: KSH adat, saját szerkesztés)

Gyermekvállalás iskolai végzettség szerint

Ha iskolai végzettség szerint szeretnénk tudni a nők gyermekvállalási hajlandóságát akkor a KSH adatfelvételeiből tudunk információhoz jutni. A teljeskörű

népszámlálás és nagymintás mikrocenzus szolgál részletes adattal iskolázottság szerint. Jelen tanulmányban csupán átfogó ismeretet közlünk.

II. táblázat: A 15 éves és annál idősebb nők esetében a 100 nőre jutó élve született gyermek száma a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint (Forrás: KSH, Népszámlálás 2011, Mikrocenzus 2016.)

	2001	2011	2016
Általános iskola 8. évfolyamnál alacsonyabb	228	231	219
Általános iskola 8. évfolyam	162	166	167
Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	138	163	163
Érettségi	119	122	122
Egyetem, főiskola stb. oklevéllel	128	120	123
Összesen	153	147	144

A 2001. évi és a 2011. évi népszámlálás és a 2016. évi mikrocenzus adatai alapján a 15 éves és idősebb 100 nőkre jutó gyermekek számát vizsgálom iskolai végzettség függvényében (II. táblázat). Az alacsonyabb iskolai végzettségű nőknek lett átlagosan több gyermeke. A legalább érettségizettek kevesebb gyermeket vállaltak. A gyermekvállalási hajlandóság tehát magasabb az alacsonyabb iskolai végzettségűek körében. Megjegyzem ezek az adatok nem a befejezett termé-

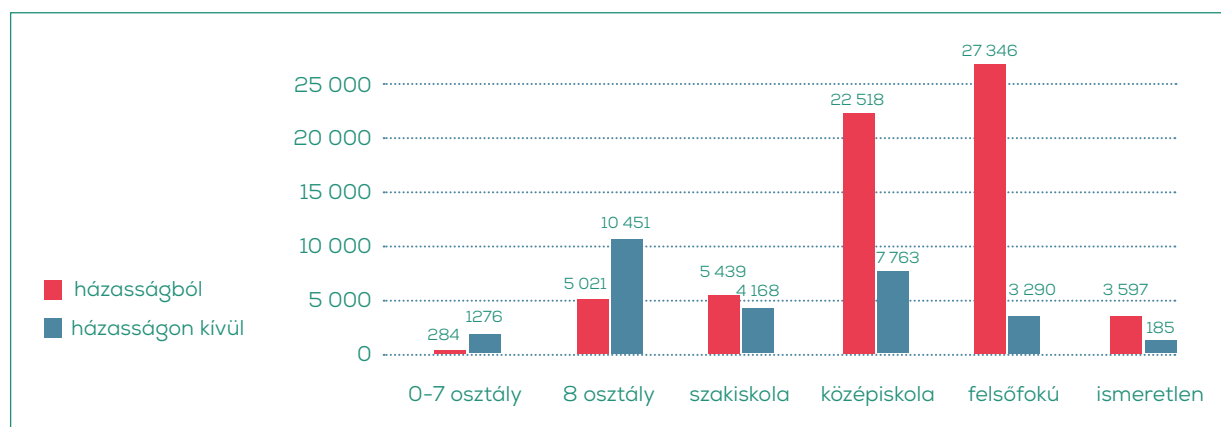
kenységről szólnak, csupán az adatfelvétel időpontjában átlagos értékeket mutatják. Figyelembe kell venni, hogy növekszik a magasabb végzettségűek száma és aránya az évek múlásával, ezért jelentős erőfeszítésre van a kormányzat részéről szükség a magasabb végzettségűek gyermekvállalásának támogatására, a gyermekek felnevelésének segítségével. Vagyis a magasabb iskolai végzettségűek gyermekvállalási hajlandóságát is ösztönözni szükséges.

Élveszületések az anya iskolai végzettsége szerint, 2020

A továbbiakban az élveszületések számát az anya iskolai végzettsége szerint nézzük. Az adatok évente állnak rendelkezésünkre. Jelen esetben csak a legutolsó publikus adatokat a 4. ábrán mutatom be. A született gyermekek 69,5%-a házasságban jött világra. Magyar-

országon 2020. évben szülő nők közül legtöbb (30 636) felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezett, ez 33,2%. A középfokú végzettségű nők 30 281 gyermeket szültek. A házas szülő nők 42,6%-a felsőfokú végzettségű.

4.ábra: Élveszületések az anya iskolai végzettsége szerint, 2020 (Forrás: KSH adat, saját szerkesztés)

Életkilátások

Magyarországon a halálozások számát minden évben ismerjük nemek és iskolai végzettség szerint is. Az előzőekben már említettük a népesség pontos számát viszont csak a nagyjából minden 10. évben megtartott népszámlálásokról, illetve a két népszámlálás között megtartott mikrocenzusból kapjuk meg iskolai végzettség szerint (H. Richter – Korándi 2005). Jelen tanulmány a halálozási adatok elemzésére szorítkozik. A következő munkámban tervezem a halandóság

vizsgálatát. A halálozási adatok elemzését kezdjük a meghaltak számával iskolai végzettség szerint, amit a III. táblázatban adok meg. Szembetűnő, hogy a közölt években a meghalt nők száma növekedést mutat. Felhívom a figyelmet arra, hogy ez a tény önmagában nem jelenti a halandóság romlását. Hiszen, mint a fentiekben a megrajzolt korfán (2. ábra) jól leolvasható, növekedett az idősek létszáma, ami önmagában előre jelzi, hogy nagyobb létszámú

idősebb nők közül többen halhatnak meg. A vizsgált időszakban csökkent a legalacsonyabb végzettségűek száma, ezzel összhangban van a halálozási számok változása is. Sajnos a COVID-19 a 2020-as évben a halálozások számát növeli. A változásról és a COVID-19 halálozásra gyakorolt hatásáról iskolai végzettség szerint az elérhető adatok

függvényében elmondható, hogy szembetűnő az érettségi nélküli középiskolai végzettségűek halálozási számának növekedése. Ekkor is csökkent a legalacsonyabb végzettségűek halálozási száma, feltehetően létszámuk csökkenése következtében. Részletesebb vizsgálatot a szerző egy későbbi munkában tervezi bemutatni.

III. táblázat: A meghalt nők száma befejezett iskolai végzettség szerint. 2001–2020 (Forrás: KSH, Demográfiai évkönyvek alapján)

Év	Általános iskola		Befejezett			Ismeretlen	Összesen
	0–7	8	szakmunkás képző iskola, szakiskola	középiskola	felsőfokú iskola		
	osztály						
2001	34 104	21 214	833	5 504	2 005	134	63 794
2011	21 339	25 356	1 814	8 065	3 518	4 820	64 912
2016	14 626	28 056	2 564	9 678	4 167	5 304	64 395
2019	11 331	31 407	3 689	12 201	5 373	2 759	66 760
2020	10 215	34 466	4 474	13 980	6 162	3 044	72 341

Meghaltak átlagos kora iskolai végzettség szerint

A továbbiakban a meghalt nők átlagos korát vizsgálom iskolai végzettség szerint.

A következő 5. ábrán mutatom be a meghalt nők átlagos korát családi állapot szerint 2001-2020 közötti évekre. Megállapítható, hogy minden iskolai végzettség esetében a vizsgált időszakban növekedett a meghaltak átlagos kora, ami az életkilátások javulását mutatja. Nehezebb dolgunk van a különböző iskolai végzettségűek összehasonlításánál. Az 5. ábráról leolvasható, hogy legkisebb életkorokat a szakmunkások esetében láthatunk. A legmagasabb átlagos korokat viszont a legalacsonyabb végzettségűeknél találjuk. fel kell hívni a figyelmet, arra a tényre, hogy ezek

az átlagokat a korösszetétel szabja meg. Itt megjelenik a korösszetétel hatás, emiatt az átlagos elhalálozási korból az életkilátásokra helyes következtetést levonni csak részletesebb elemzéssel lehet. A vizsgált időszakban alacsony iskolai végzettségű meghaltaknál növekedett a magas életkorúak száma. Meg kell említeni a szakmunkásképző iskolát, szakiskolát végzettek közül meghaltak korösszetételét. A meghalt nők 2001-ben 15 és 59 év közöttiek, 2020-ban 15 és 74 év közöttiek, mivel ez az iskolatípus később jött létre. Megismétlem, hogy az életkilátásokra iskolai végzettség szerint az átlagos elhalálozási korból következtetéseket csak fenntartással lehet levonni.

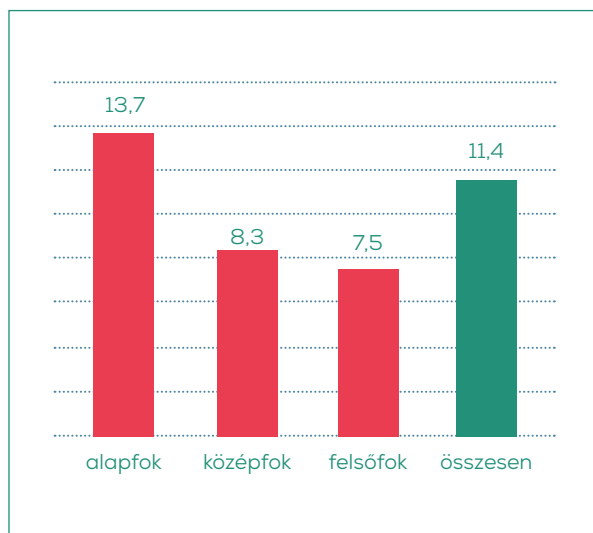
5. ábra: A meghalt nők átlagos kora iskolai végzettség szerint, 2001-2020 (forrás: KSH adat, saját szerkesztés)

Standardizált halálozási arányszám

Iskolai végzettség szerint a népesség és az elhalálozottak korösszetétele is nagyon eltérő. A korösszetétel hatásának kiküszöbölésére a demográfiában korrekt mutatót dolgoztak ki. A halálozási adatok vizsgálatánál a megbízható demográfiai mutató iskolai végzettség szerinti is a standardizált halálozási arányszám. A korrekt eljárások közül célszerű az európai népességre standardizált halálozási arányt használni (Módszer-tan 2019). A standard halálozási arányszám azt a halandóságot mutatja, amely az adott népességnél akkor következne be, ha korösszetétele olyan lenne, mint a standardul választott népességé; vagy ami a standardul választott népességnél következne be, ha annak halandósága olyan lenne, mint az adott népességé. Felhívom a figyelmet, hogy a kisebb standardizált arányszám jobb életkilátásokat mutat.

6. ábra: A 15 éves és idősebb nők standardizált halálozási arányszámai legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint a 2016. évre. (Forrás: saját számítás)

³A standardizálás módszerét Kőrösy József (1844–1906) magyar származású statisztikus (demográfus) dolgozta ki és alkalmazta először.

Az európai népességre standardizált halálozási arányokat számoltam ki 2016. évre a Demográfiai évkönyvben korcsoportos halálozási számokat találtam iskolai végzettség szerint. A számoláshoz szükséges népességszámok befejezett iskolai végzettség szerint korcsoportonként 2016. évi mikrocenzusból származnak. A 6. ábrán azt látjuk, hogy a 15 éves és idősebb nőkre kiszámolt standardizált halálozási arányszámok értéke 11,4. A felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők standardizált arányszámai lényegesen jobbak (kisebb), mint a többi iskolai végzettségű esetében. Számítás eredményeként legnagyobb értéket (13,7) a legalacsonyabb iskolai végzettségűekre kaptuk. A standardizálás azt mutatja, hogy a legmagasabb iskolai végzettségűek halálozása alacsonyabb,

vagyis felsőfokú tanulmányokkal rendelkezők életkilátásai jobbak, mint a középfokúaké vagy az alacsonyabb végzettségűeké. Az iskolai végzettséget nézve a középfokú tanulmányokat befejezők jobb életkilátások előtt állnak, mint aki nem rendelkezik érettségivel. A magasabb iskolai végzettségűek átlagosan hosszabb élettartamra számíthatnak. Megállapítható tehát, hogy az iskolázottság kedvezően hat az életkilátásokra. A tanulás hasznos befektetés a jövőbe!

Ez a tény önmagában is előrevetíti, hogy ha a nők iskolázottsága emelkedik, ez maga után vonja a nők életkilátásainak javulását is!

„Az ember nem csupán mechanikus tárgy, biológiai objektum, hanem a személyt kulturális és spirituális teljességében kell látnunk” (Kopp – Píró 2001. 2720.o.).

Összegzés

Ez a tanulmány Dr. Hugonnai Vilma tiszteletére is készült. Ő a nők egyenjogúságáért, a tanuláshoz való jogáért harcolt. A cikkemben a demográfia nyelvén mutatom be a munkájának eredményét, későbbi hatásait. A gyermekneveléshez az időbeli támogatások alakulását adom meg. A munkámban bemutattam, hogy a szülőképes korú nők létszámának csökkenése mellett a családpolitikai intézkedések a gyermekvállalási kedv növekedését eredményezték. 2020-ban a szülő nők 33,2 %-a felsőfokú végzettségű, az általában megszült gyerekek jelentős része (90%) házasságban jött világra. A nők iskolai végzettségének adatai számszerűen láttatják Hugonnai Vilma harcának eredményességét. 2016-ban a 15 éves és idősebb nők

21,8%-a már főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezik. De ezen is túlmutat az a tény, hogy a magasabb iskolai végzettségű nők életének minőségén túl a megélt évek száma is megnövekszik. Az életkilátások javulását számításaimmal igazolom. A nők magasabb iskolázottsága kedvezően hat a társadalmi jólétre, az életminőségre. A magasabb iskolai végzettségű nők tovább élnek, mint alacsonyabb végzettségűek. További kormányzati feladat a felsőfokú iskolai végzettségű nők esetében is a gyermekvállalási hajlandóság támogatása. Megállapítom, hogy Dr. Hugonnai Vilma munkássága is hozzájárult a társadalmi folyamatok kedvező változásához.

A szerzőnek nincsenek érdekeltségei.

Felhasznált irodalom

Fűrész, T., Molnár, B. (2020): *A családbarát Magyarország építésének első évtizede az Európai Unióban*, *Kapocs*, 19(3-4): 3-11.

Józán, P. (1996): *Halálozások, halandóság*. In: Klínger, A. (Eds.), *Demográfia*. 243-410. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal.

Hablicsek, L. (2001): *A családpolitikai intézkedések hatása a gyermekszám alakulására: kohorsz-megközelítés*, Budapest: Kézirat.

Hablicsekné Richter, M. (2021): *Hazai halandóság a COVID előtt és 2020-ban a COVID alatt, különös tekintettel a családi állapotra*. *Kapocs*, 20(1-2): 29-41.

Hablicsekné Richter, M., Fűrész, T. (2020): *A szülőképes korú nők demográfiai jellemzői a 2010-es években*. *Kapocs*, 19(3-4): 25-37.

Hablicsekné Richter, M. (2020): Országos halálozás és halandóság alakulása, 2021-2019. KINCS, Kézirat. 50.

Köpp M, Pékó B (2001): A magatartástudományok szerepe a nemzetközi és a hazai orvostudományokban: Helyzetkép és lehetőségek. Orvosi Hetilap, 142(49): 2715-2721.

H. Richter, M., Korándi, M. (2005): Pénzügyi és biztosításmatematikai alapismeretek. Budapest. Biztosítási Oktatási Intézet, Pénzügyi matematika, valószínűségszámítás, halandóság, 7-76., 158-159., 167-170.

KSH (2016): A termékenységi folyamatok hazai jellemzői 1970-2015. Budapest: KSH.

KSH (2016): Népességi helyzetkép, 2015. 63. Budapest: KSH

KSH (2001-2021): Demográfiai évkönyvek. Budapest: KSH.

Kovácsicsné Nagy, K. (1996): Demográfia. Budapest: KSH

Módszertan, Demográfiai évkönyv, (2019): Budapest: KSH